

## ענף הבקר בכפר-יהושע בתשי"ז

שאחד הגורמים לכך היה השפל, או אף הקיפאון הזמני, שהשתרר בשוק הבקר לחלב ולגידול; ואמנם אפשר להיווכח בכך מהנתונים באחת הטבלאות, בה רשום שבתשי"ז נמכרו מהכפר לגידול ולחליבה 44 פרות ו-13 מבכירות לעומת 81 פרה ו-28 מבכירות בתשט"ז. ויתכן שזוהי גם הסיבה לירידה הקלה בתנובה הממוצעת המסתמנת בתשי"ח בעקב ה"בירור" המתון; בוקרי כפר-יהושע לא מצאו, כנראה, עוז בנפשם להוציא לשוק הבשר את אותן הפרות שלא סיפקו במלואן את תביעות הסטנדרט שלהם, אולם נראו בעיניהם כשרות למטרות רביה ולחליבה בתנאי ההתישבות החדשה. ואין הם צריכים להצטער על ירידה מסויימת בתנובה הממוצעת של העדר, אם אמנם הגורם העיקרי לכך היה "אורך רוחם" לגבי סוג זה של פרות.

בפוריותו של העדר לא חלו שינויים בולטים לעומת תשט"ז, אלא שגם בשנת תשי"ז מת-בלטת הירידה באחוזי ההתעברות בעונה האר-פינית לכך, בחדשי יולי-אוקטובר. בס"ה היו במשך השנה 435 המלטות (399 בתשט"ז); נולדו 191 עגלות, 231 עגלים וב-13 המלטות נולדו וולדות מתים. עודף הזכרים בהמלטות תשי"ז ודאי שאינו מצער שוב את בוקרי כפר-יהושע, כשם שאינו מצער את שאר הבוקרים בארץ, ואין צורך להסביר את הדבר. עלה במקצת בתשי"ז מספר הבהמות שהיה הכרח להוציאן לשוק הבשר; בס"ה הוצאו 57 פרות ו-9 עגלות. שני הגורמים העיקריים לכך הם — עקרות ובירור, שבגללם הוצאו מהעדר 56 גלגלות. מקרי המוות, גם הם נתרבו באותה שנה: 5 עגלות מתו מתיילריה (!) ו-2 עגלות ממחלות שונות; פרה אחת מתה מקדחת חלב ו-3 מתפיחת הכרס. בס"ה נפסדה איפוא, ע"י מכירה לשוק הבשר ומקרי מוות 60 פרות; לגבי עדר פרות שמנה בממוצע שנתי 380 גלגלות ער לה פחת זה כדי 16%, ויש לראותו כשווה בערך לאחוז הפחת שהיה קיים בשנים שלפני הקונ-יונקטורה בשוק הבשר.

העליה במספר הפרות בעלות כושר הנבה

וועדת הבקר של הכפר פותחת את הדו"ח שלה לשנת תשי"ז בדברים אלה:

"הנוהג לערוך סקר על ענף הבקר בכל שנה הפך אצלנו לדבר של קבע. שנת תשי"ז מסתכמת בעליית התנובה הממוצעת כדי 79 ק"ג לפרה ולשנה — מ — 5356 ק"ג בתשט"ז ל — 5435 ק"ג בתשי"ז. הגורמים לעלייה הם: א. טיפול וטיפוח תכליתיים; ב. הזנה מתוקנת וג. — בירור.

כנראה שבשנה השוטפת — תשי"ח — לא הקפדנו די על הבירור ולכן מורגשת כבר ירידת מה בתנובה לעומת תשי"ז. לכן עלינו לקבל כקו מנחה בקידום הענף — פרה או מבכירה שתניב פחות מ-4000 ק"ג (בזאת אפשר להיווכח גם בתחילת תקופת החליבה) — אין לה מקום בעדר הכפר שלנו. לצערנו ישנם בכפרנו מספר משקים שרמת העדר שלהם עוד נמוכה מזה, ויש לדאוג להטבת המצב.

לא נרבה בחוברת זו בהסברים ונסתפק הפעם במתן מספרים וטבלאות השוואה, המדברים בע"ד, וקהל הבוקרים שלנו, שיעיין בהם, יכיר את המצב בענף כהווייתו.

אנסה גם אני לדלות מדו"ח הזה ידיעות מאلفות ולהביאן לידיעת קוראי "משק הבקר והחלב".

מהטבלה המסכמת הננו למדים שהתנובה הכללית של העדר כולו עברה כבר את המיליון השני בלמעלה מ-65 אלף ק"ג חלב; אחוז השומן הממוצע נשאר עומד על רמתו מהשנה שעברה — 3.64, ויש לראותו כמשביע רצון בהחלט בתנאי הארץ הקיימים ולגבי עדר של כמה מאות גולגלות. העדר גדל במשך השנה, ובסוף תשי"ז נמנו: 406 פרות, 112 עגלות הרות, 319 עגלות מכל הגילים, ובס"ה היו אז בעדר 837 גולגלות ממין נקבה ועוד 217 עגלים שגודלו לבשר. לעומת סוף תשט"ז גדל העדר ב-42 פרות, 13 עגלות הרות ו-5 עגלות משאר הגילים, ובס"ה נתווספו 60 גלגלות, חוץ מהתוספת בעדר העגלים (מ-200 ל-217).

על הסיבות להגדלת עדר הפרות, מ-364 ל-406, לא נאמר כלום בדו"ח, ולכן ניתן רק לשער

התנובה המצומצמת של עדר כפר-יהושע לאור עובדת היותו עדר מושבי, המוחזק ומטופח ע"י 70 בוקרים בודדים, יש להכיר בהישג הרב ולברך את וועדת הבקר ושאר הגורמים על שקידתם הבלתי פוסקת לחסל, או לפחות לצמצם עד המינימום, את העדרים הנחשלים, ולסייע בהעלאת רמתם; וההישגים בשטח זה בולטים למדי, כפי שאפשר להיווכח מהנתונים שהובאו לעיל.

התנובה השנתית למשק, גם בה מן הראוי להתכבד; ב-56 משקים הושגו בתשי"ז תנובות שנעו בין 20 אלף ק"ג ל-40, ו-6 משקים העפילו ועלו לתנובות שנתיות שנעו בין 40 אלף ל-55 אלף. מרמת-ייצור זו למשק, וכן מחלוקת המשיקים לפי מספר הפרות ליחידה משפחתית, מתברר לטת העובדה שבמושבים הוותיקים אין מסתפקים עוד במכסת פרות הנעה בין 3—5, כפי שקיים היה הדבר בעבר הלא רחוק; לפי הדו"ח האחרון יוצא שמספר הפרות ב-63 משקים, מבין 74 שנת-פקדו, נע בין 4 ל-8; ב-4 משקים הוחזקו גם עדרים בני 9—11 פרות. לגבי המספר הכולל של פרות ועגלות מכל הגילים מסתמנת, איפוא, הנטיה להתחזקת יחידת עדר הנעה בין 10 ל-20 גלגלות; נוסף לזה — העגלים, לפי יכולתו ונטייתו של כל בעל משק.

על גילן של עדר הפרות אין לספר שום דבר חדש והוא נשאר ללא שינוי במשך 3 השנים האחרונות; 185 פרות היו בשנת הדו"ח בגילים שבין 2—4 שנים, 155 — בגיל שבין 4 ל-7 שנים, 58 המכונות „מבוגרות“, גילן נע בין 7 ל-10 שנים ורק 8 זכו ב„אריכות-ימים“ וגילן נע בין 10 ל-12 שנה. היוצא מזה שהגיל הממוצע של עדר הפרות היה 4.8 שנים.

נקדיש עוד מלים מספר לענף הבשר בשנה זו בכפר-יהושע: בסוף השנה נמנו, כאמור, 217 עגלים; במשך שנת תשי"ז הוצאו לשוק 206 עגלים שמשקלם החי הכללי היה 76,003 ק"ג, ולפי זה משקלו הממוצע של עגל היה 369 ק"ג. העגלים שווקו בגילים שבין 6 חדשים ל-17 חודש וגילם הממוצע היה 11.6 חדשים; מסתבר שקצב הגדילה של העגלים ועלייתם במשקל היו טובים למדי.

רוכז לפי הדו"ח של ועדת הבקר

על ידי י. פ.

שבין 4000 ל-6000 ק"ג נמשכה גם בתשי"ז; נפקדו לשם מיון ל„קבוצות תנובה“ 286 פרות ויצא שרק 23 (8%) הגיבו למטה מ-4000; 213 (74.5%) היוו את הקבוצה בעלת התנובות שבין 4000 ל-6000 ק"ג ועוד 50 (17.5%) פרות — מותר לזכותן בתואר „אלופות השנה“ על שהגיבו תנובות שבין 6000 ל-9000 ק"ג חלב.

מעניינת באופן מיוחד הטבלה שמספרת על התנובות שבמשקי הכפר. ב-3 משקים עמדה התנובה הממוצעת ב„שפל המדרגה“ (לפי המושגים של ימינו) ונעה בין 3000 ק"ג ל-4000 ק"ג; ב-15 משקים הגיעו לתנובות שבין 4000 ל-5000 ק"ג; רמתם של אלה היתה, איפוא, בתחומי התנובה הממוצעת של עדר החלב בארץ והתנובה הממוצעת של עדר הפרות הנתון לביקורת הרשימת של התאחדות מגדלי בקר; 40 משקים השיגו תנובות ממוצעות שבין 5000 ל-6000 ק"ג חלב, ועוד 12 משקים יכולים להתפאר בפרות בעלות תנובות-שיא שבין 6000 ל-7000 ק"ג.

בהזדמנות זו יהיה זה מן הראוי להתעכב במלים מספר על הרושם המתעצם שמתקבל לעתים, כשבאים להשוות את הרמה הממוצעת של העדרים במושבים לזו שבמשקי הקיבוצים. המעיין בדו"ח השנתי של ה.מ.ג. מזדקרת לעיניו העובדה שהנה עדרים מספר במשקים קיבוציים חרגו כבר בתנובתם הממוצעת מעבר ל-6000 ק"ג ולעומת זה טרם הגיע לרמה זו עדר כלל-מושבי. ויש המסיקים מכאן גם מסקנה נמהרת שכאילו העדרים, אף במושבים הוותיקים, הינם נחותים מבחינה גנטית. יש להגיד בפה מלא שהרושם הזה הוא בבחינת טעות „אופטית“, אם אפשר להתבטא כך, וזה משני טעמים עיקריים: א. רובו של עדר הבקר בארץ, המתקיים בשנים האחרונות במשקי הקיבוצים והמושבים הוותיקים כאחת, מוצאו מאותם הפרים שפעלו ופועלים באגודות להזרעה; ב. וזהו הטעם העיקרי — השוני היסודי בממשק העדרים: בה בשעה שעדר כפר-יהושע, המונה למעלה מ-400 פרות, כלכלתו והטיפול בו מפוצלים בידי 70 בעלים, הרי העדרים הקיבוציים, ויהיו הגדולים בהם, המונים אף למעלה מ-150 פרה, נתונים כרגיל בידי צוות מצומצם של בוקרים, בעלי מטרות ויכולת ביצוע אחידות. לכן, כשבאים לבחון ולהעריך נכונה את